

6. Токарева Н.М. Сучасний підліток у системі психолого-педагогічного супроводу: монографія /Н.М.Токарева, Н.М.Макаренко, А.В.Шамне. – Кривий Ріг, ТОВВНП «Інтерсервіс», 2014. – 312с.

7. Ширококорядюк Л. Лихослів'я у шкільному середовищі: профілактика і корекція / Л. Ширококорядюк. – К. : Шк. світ, 2009. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

УДК:159.922.736.4

А.В.Лісовецька

Конфлікт як прояв соціальних відносин

Анотація. Було узагальнено накопичені теоретичні дослідження в сфері психології конфлікту. Розглянуто шляхи подолання конфлікту, поняття конфлікту в різних варіаціях. Основну увагу приділено проведенню психологічних досліджень щодо поведінки індивіда в умовах конфлікту та представлено аналіз отриманих результатів.

Ключові слова: конфлікт, протиріччя, управління конфліктом, стиль поведінки, зіткнення.

А.В.Лисовецкая. Конфликт как проявление социальных отношений.

Аннотация. Было обобщенно накопленные теоретические исследования в области психологии конфликта. Рассмотрено пути преодоления конфликта, раскрывается понятие конфликта в различных вариациях. Основное внимание в работе уделено проведению психологических исследований относительно поведения индивида в условиях конфликта и анализу полученных результатов.

Ключевые слова: конфликт, противоречие, управление конфликтом, стиль поведения, столкновение.

A.V.Lisovetska. Conflict as a manifestation of social relations.

Summary. It has been generalized the theoretical researches which is accumulated in the field of conflict psychology. It has been considered the ways to overcome conflict, the concept of conflict in different variations. The main attention in the work has been devoted to the psychological researches of the individual's behavior in a conflict situation and presented the analysis of the results.

Keywords: conflict, contradiction, conflict management, style of behavior, clash.

Постановка проблеми. В останні роки проблема конфліктів стає все більш актуальною і привертає увагу фахівців різних сфер суспільної діяльності, оскільки конфлікт несе не тільки негативну роль, але й позитивну, якщо володіти інформацією про нього і вміти ним керувати. Кінець ХХ століття ознаменувався бурхливим підйомом конфліктологічних досліджень. Вагомий внесок у дослідження конфлікту своїми роботами внесли вітчизняні дослідники: Н.В.Гришина, Г.В.Ложкін, Н.І.Повякель, Н.В.Волкова, Б.С.Волков, А.Зайцева, А.Анцупов і А.Шипілов та зарубіжні: Л.Козер, Л.Корен, Ч.Ліксон, К.Хорні,

К.Лоренц. Але незважаючи на значні дослідження у конфліктології для нас, як майбутніх працівників у сфері «людина-людина» важливо вміти визначати основні шляхи вирішення конфлікту. Це допоможе проводити профілактику конфліктів, покращувати взаємодію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття конфлікту сьогодні не належить якійсь одній певній галузі науки тому і проблеми, що виникають з визначенням цього терміна на сьогодні не вирішені. Однак ми спробуємо виділити кілька найбільш вдалих спроб визначення цього терміна.

На заході широко поширене поняття конфлікту, сформульоване відомим американським теоретиком Л.Козером. Під ним він розуміє боротьбу за цінності і претензії на певний статус, владу і ресурси, в якій цілями противника є нейтралізація, нанесення збитку або усунення суперника.[1]

А.Дмитрієв висловлює думку, що під конфліктом зазвичай розуміється той вид протистояння, при якому сторони прагнуть захопити територію або ресурси, загрожують опозиційним індивідам або групам, їх власності або культурі таким чином, що боротьба приймає форму атаки або оборони.[2]

А.Здравомислов, автор фундаментальної праці з проблем соціології конфлікту, пише, що «конфлікт - це найважливіша сторона взаємодії людей в суспільстві, свого роду клітинка соціального буття. Це форма відносин між потенційними або актуальними суб'єктами соціальної дії, мотивація яких обумовлена ворогуючими цінностями і нормами, інтересами і потребами».[3]

А.Анцупов і А.Шипілов пропонують таке визначення: «Під конфліктом розуміється найбільш гострий спосіб усунення протиріч, що виникають в процесі взаємодії, що полягає в протидії суб'єктів конфлікту і звичайно супроводжується негативними емоціями» [4]. У більш пізньому виданні вони дещо змінюють визначення: конфлікт - це «найбільш деструктивний спосіб розвитку і завершення протиріч, що виникають в процесі соціальної взаємодії, а також боротьба підструктур особистості».[5]

Аналіз цих та інших визначень показує, що при всій близькості характеристик жодне з визначень не може бути прийнято в якості універсального.

Для розвитку конфлікту важливі такі психологічні моменти, як сприйняття ситуації її учасниками, їх відношення до неї, стратегії їх поведінки. Все різноманіття реакцій і способів поведінки Томас Кеннет поділив на 5 загальних груп: суперництво, уникнення, пристосування, компроміс, співпраця.

Мета статті. За допомогою методів тестування, опитування, бесіди визначити найпоширеніший стиль поведінки у конфлікті серед певної вікової групи.

Викладення основного матеріалу дослідження. Наше дослідження проводилося у листопаді 2017 року серед студентів 1-2 курсів факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного університету. Загальна вибірка – 31 студентів. Програма дослідження складалася з трьох етапів: підготовчого, константувально-діагностичного та аналітичного. Нами використано наступні методи та методики дослідження:

1. Теоретичний аналіз наукової літератури з метою визначення

глибини розробленості теми.

2. Метод тестування: опитувальник Кеннета Томаса "Визначення способів регулювання конфліктів" (адаптований Н.В.Гришиной).

Результат даного дослідження можна представити у відсотковому вигляді на діаграмі «Стиль поведінки у конфлікті» (дивись рис.1.), де враховано домінантний стиль.

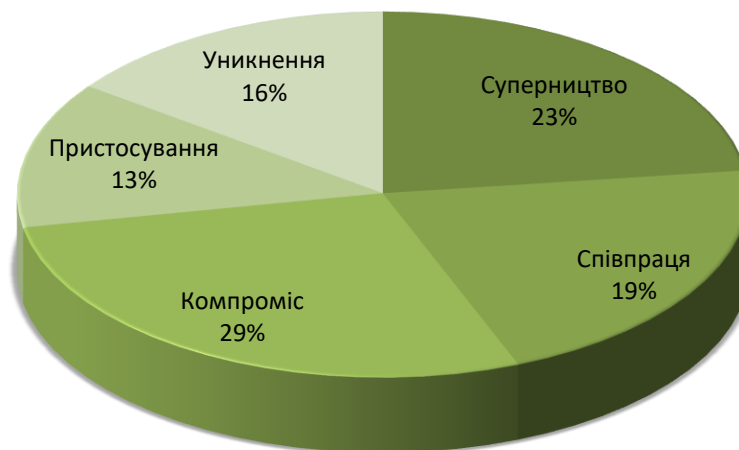

Рис. 1. Стиль поведінки у конфлікті

Як ми бачимо більшість студентів (29%) надає перевагу компромісному стилю поведінки у конфлікті. Цей стиль допомагає зберегти відношення у колективі та розвиває групу в цілому. Тому можна позитивно відзначити переважання компромісного стилю серед студентів.

23% студентів прибігають до суперницької стратегії, згідно якої вони завжди наполягають на своєму, а позицію іншої людини не беруть до уваги. Таке відстоювання своїх інтересів може допомогти людині тимчасово отримати перемогу в конфліктній ситуації, однак в тривалих відносинах, у нашому випадку – навчання у колективі, ми не радимо студентам застосовувати суперництво. І дійсно, досліджуваний Андрій стверджує що, використовуючи цю стратегію в своєму колективі, він втрачав авторитет серед оточуючих його однолітків.

Для 19% студентів характерною є співпраця у конфлікті, яка вважається найбільш ефективною стратегією поведінки в конфлікті, адже вона ґрунтується на конструктивному обговоренні проблем і задовольняє потреби і інтереси обох сторін. Такий підхід сприяє розвитку взаємної поваги, розуміння і, тим самим, робить відносини у колективі більш міцними. Так, досліджувана Катерина запевняє, що вона завжди в конфліктній ситуації намагається робити все, щоб інша сторона теж була б задоволена, адже бачить до яких позитивних наслідків це призводить. Але на жаль серед опитуваних студентів цей стиль притаманний лише п'ятій частині.

16% студентів надають перевагу униканню вирішення проблем. Цей засіб є найменш конструктивним. Адже уникання існуючих труднощів призводить

тільки до накопичення незадоволеності і напруги. Особливо цей засіб не варто застосовувати в колективних організаціях. Проте ця стратегія поведінки може бути цілком раціональною, якщо конфлікт не зачіпає прямих інтересів людини.

Найменший відсоток опитуваних (13%) надають перевагу стратегії пристосування. Це може свідчити про те, що студенти, які обирають дану позицію мають низьку самооцінку, вважають, що їхні цілі і інтереси не повинні прийматися до уваги. Досліджувана Анна, у якої переважає саме цей стиль поведінки, стверджує що вона дійсно інколи соромиться висловити свою точку зору у конфлікті, тому найчастіше просто підлаштовується під інших.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки можна зазначити, що в цілому для досліджуваної групи людей, а саме – студентів 1-2 курсів, більшою мірою притаманні такі стилі поведінки, як: компроміс, суперництво та співпраця. Так як підсумкове відсоткове відношення кооперативних стратегій поведінки (компроміс та співпраця) досягають майже 50 відсотків можна зазначити, що виникаючі конфлікти більшості студентам вдається швидко улагодити шляхом конструктивних переговорів з користю для обох сторін. Також слід позитивно відзначити, що менше третини студентів використовують такі негативні, для колективних груп, стратегії, як уникнення та пристосування. В подальшому планується дослідити інші вікові групи та порівняти результати досліджень.

Список використаної літератури

1. Трушников Д.Ю. Конфликтология /Д.Ю.Трушников. – Тюмень.: ТюмГНГУ, 2009. [Електроний ресурс]: Веб-сайт «Библиотека Максима Мошкова», режим доступу: http://lit.lib.ru/t/trushnikow_d_j/text_0170.shtml
2. Дмитриев А.В. Конфликтология /А.В.Дмитриев. – М.: Гардарика, 2000. [Електроний ресурс]: Онлайн библиотека, режим доступу: <https://lib.druzya.org/konflikt/.view-dmitiev-konfliktologia.txt.html>
3. Здравомыслов А.Г. Социология конфликта/А.Г.Здравомыслов. – М.: Аспект Пресс, 1995. – С.94.
4. Анцупов А.Я. Конфликтология /А.Я.Анцупов, А.И.Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – С.8.
5. Анцупов А.Я. Словарь конфликтолога. 2-е изд. /А.Я.Анцупов, А.И.Шипилов. – СПб.: Питер, 2006. - С.158.

УДК: 159.9

Е. П. Милашевич, Н.Ю. Орлянкович

Влияние депривации в семье на проявление агрессивности и враждебности подростков

Аннотация. В статье проанализированы разнообразные подходы к пониманию агрессии, агрессивности и враждебности в современной психологии. Рассмотрены результаты исследования проявлений агрессии и враждебности у подростков, воспитывающихся в условиях детского дома. Сделан акцент на формах их агрессивного поведения и установлена взаимосвязь враждебности с